

Södertörns högskola | Institutionen för Ekonomi och företagande

Kandidat 15 hp | Redovisning | Höstterminen 2010

Utveckling av immateriella tillgångar i svenska noterade bolag

– En studie i förändring av andel goodwill

Av: Lisa Johansson och Johanna Rinning

Handledare: Ogi Chun

FÖRORD

Författarna vill tacka handledaren, Ogi Chun, för hans synpunkter och vägledning under uppsatsskrivandets gång.

Vi vill även tacka Björn Gauffin för värdefulla svar avseende den tidigare artikeln som studien fått sin inspiration ifrån.

Lisa Johansson och Johanna Rinning, Stockholm den 1 februari 2011.

SAMMANFATTNING

Examensarbete i företagsekonomi, Södertörns högskola, Institutionen för Ekonomi och företagande, redovisning, Kandidatuppsats, HT 2010

Författare: Lisa Johansson & Johanna Rinning

Handledare: Ogi Chun

Titel: Utveckling av immateriella tillgångar i svenska noterade bolag

Bakgrund och problem: Med anledning av den aktuella debatten om stora noterade bolag som får akuta ekonomiska problem på grund av sina värderingar av immateriella tillgångar tillägnas denna studie att belysa hur detta tillgångsslag förändrats i och med en ändring av värderingsregler år 2005. Regeländringen innebar avskrivningsförbud av goodwill och att värdet istället endast får justeras genom nedskrivning vid behov. Den immateriella tillgången är abstrakt att värdera och ju större del den har av koncernbalansräkningen desto viktigare är värderingen för bolagets intressenter. Den teoretiska delen beskriver tillvägagångssätt och regelverk för värdering dels vid anskaffning, dels vid den löpande värderingen.

Problemformulering: Hur har andelen goodwill samt övriga immateriella tillgångar förändrats i koncernbalansräkningar sedan införandet av IFRS 3 och IAS 38 och hur påverkar regeländringen den rättvisande bilden för läsaren?

Syftet: Syftet med denna studie är att utreda hur regeländringen påverkat andelen av svenska noterade bolags koncernbalansräkningar som utgörs av immateriella tillgångar. En beskrivande del av studien tar fram eventuella problem som tillkommit avseende den rättvisande bild finansiella rapporter skall utgå för dessa tillgångar.

Metod: En kvantitativ undersökningsmetod har använts, där sekundärdata samlats in i form av litteratur, artiklar, lagtext och uppgifter från finansiella rapporter. Ett urval av noterade bolags årsredovisningar har sammanställts för respektive år och analyserats avseende en sjuårsperiod, 2003-2009, under vilken regeländringen infördes år tre av studien.

Resultat och slutsatser: Resultatet av studien visar att tillgångsgruppen immateriella tillgångar har fått större betydelse i svenska noterade bolags koncernredovisningar med en

ökning från 15.2% till 21.9 % av balansslutningen. Andel goodwill har ökat ifrån 12.8 % till 15.6 %, och övriga immateriella tillgångar har ökat ifrån 2.4 % till 6.3 % av balansslutningen. Andelarna förändrades som mest under åren 2005-2007 och har därefter stabiliserats. Regeländringen av redovisning till verkligt värde ger en mer rättvisande bild av ett företags ställning när företagen följer aktuella värderingsregler och lämnar relevanta upplysningar i de finansiella rapporterna. Däremot kan en tillförlitlig och rättvisande ögonblicksbild av tillgångens verkliga värde på balansdagen inte garantera att värdet är bestående i framtiden vilket gör den till en osäker tillgång. Den osäkra tillgången lyfts fram i redovisningen och förutsätter att läsaren har rimlig kunskap om vilka konsekvenser tillgången kan medföra i framtiden. Företag med stor andel goodwill behöver ett starkt eget kapital för att överlevnadsförmågan inte ska påverkas vid en eventuell nedskrivning.

Förslag till fortsatt forskning: En uppföljning av hur andelen goodwill förhåller sig till företagets eget kapital kommer att bli en intressant utveckling att följa. Även hur nedskrivningarna kommer att utvecklas ses som intressant.

Nyckelord: goodwill, immateriella tillgångar, IAS 38, IFRS 3

BEGREPPSFÖRKLARINGAR OCH FÖRKORTNINGAR

Antagande om fortlevnad - värderingar utgår ifrån att företaget kommer att fortleva under en överblickbar tid framöver.

Balansräkning - rapport som visar företagets tillgångar och skulder, den finansiella ställningen.

Eget kapital - företagets nettotillgångar. Skillnaden mellan tillgångar och skulder.

FASB - förkortning av "Financial Accounting Standard Board", utger normgivande rekommendationer i USA.

Föreställningsram - International Accounting Standards boards föreställningsram om upprättande och utformning av ekonomiska rapporter.

Försiktighet - en osäkerhet vid bokslut kan hanteras med noggranna upplysningar i noterna eller genom att tillämpa försiktighetsprincipen, dvs. inte överskatta tillgångar och intäkter samt underskatta skulder och kostnader.

Kassagenererande enhet - den minsta grupp av tillgångar för vilken det går att fastställa löpande inbetalningar som i all väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper.

KBR - Koncernbalansräkning

Korrekt bild - information måste för att vara tillförlitlig och återge transaktioner och andra händelser på ett korrekt sätt.

IAS - förkortning av "International Accounting Standards", redovisningsregler som fick beteckning IAS, föregångare till IFRS rekommendationer.

IASB - förkortning av "International Accounting Standards Board", ger fortlöpande ut IFRS redovisningsstandarder.

IFRS - förkortning av "International Financial Reporting Standards", en samling redovisningsrekommendationer framtagna av IASB.

Immateriell tillgång - en identifierbar (avskiljbarhet som har värde utanför företaget eller juridisk avtalsrättighet) icke monetär tillgång utan fysisk form.

Innebörd och form - händelser ska återges enligt den ekonomiska innebörden och inte enbart i enlighet med sin juridiska form.

Jämförbarhet - redovisningen ska vara jämförbar med föregående år i uppställning, om korrigeringar skett eller om företaget bytt redovisningsprinciper ska jämförelsetal omräknas.

Neutralitet - tillförlitlig information i redovisningen skall vara neutral, dvs. inte vinklad.

Periodiserad redovisning - inkomster och utgifter redovisas när de inträffar och inte när det betalas.

Relevans - information ska vara relevant för att påverka användarens beslut, avse inträffade, aktuella och framtida händelser.

Resultaträkning - mäter intäkter och kostnader för en viss period.

Skuld - en befintlig förpliktelse för företaget till följd av inträffade händelser, vilken förväntas ge upphov till ett utflöde från företaget av resurser som innefattar ekonomiska fördelar.

Tillförlitlighet - att redovisningen inte får innehålla väsentliga fel och inte vara vinklad. Korrekt bild ska visas enligt sin ekonomiska innebörd och inte enbart i enlighet med sin juridiska form.

Tillgång - en resurs över vilken företaget har det bestämmande inflytandet till följd av inträffade händelser och som förväntas innebära ekonomiska fördelar för företaget i framtiden.

Verkligt värde, immateriell anläggningstillgång - värde som tillgången kan säljas för på en aktiv marknad.

Väsentlighet - informationens relevans påverkas av dess karaktär och av dess väsentlighet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion.....	3
1.3 Problemformulering	5
1.4 Syfte	5
1.5 Avgränsningar	5
1.6 Disposition	5
2 METOD.....	6
2.1 Val av metod	6
2.2 Alternativ metod.....	7
2.3 Datainsamlingsmetod	7
2.4 Population och urval.....	8
2.5 Validitet.....	9
2.6 Reliabilitet	9
2.7 Bortfall	9
2.8 Metodkritik.....	10
2.9 Källkritik	10
3 TEORETISK REFERENSRAM	11
3.1 Val av teori	11
3.2 Redovisningens kvalitativa egenskaper.....	11
3.3 Definition av en immateriell tillgång	12
3.4 Tolkning och definition av goodwill	12
3.5 Redovisning och värdering av goodwill.....	13
3.6 Nedskrivning av goodwill	14
3.7 Regeländringen av immateriella tillgångar	15
3.8 Tidigare artiklar.....	16
3.9 Agentteorin.....	17
4 EMPIRI OCH ANALYS.....	19
4.1 Empiri.....	19
4.1.1 Immateriella tillgångars andel av koncernbalansräkningarna	19
4.1.2 Andel av koncernbalansräkningarna som utgörs av goodwill.....	19
4.1.3 Fördelning av företagens storleksfördelning avseende goodwill i procent av KBR	20
4.1.4 Fördelning inom tillgångsslaget immateriell tillgång.....	20

4.1.5 Observationernas spridning kring linjen (r).....	21
4.1.6 Hypotesprövning avseende samtliga år	21
4.1.7 Standardavvikelse och medelvärde för respektive år	22
4.2 Analys.....	23
4.2.1 Ökad andel immateriella tillgångar i koncernbalansräkningarna	23
4.2.2 Ökad andel goodwill och övriga immateriella tillgångar	23
4.2.3 Förändring av fördelningen inom de immateriella tillgångarna	24
4.2.4 Signifikant samband, hypotesprövning	24
4.2.5 Analys av resultat jämfört med litteratur och tidigare artiklar	25
5 SLUTSATSER	27
5.1 Slutsatser	27
5.2 Avslutande diskussion.....	29
5.3 Förslag till fortsatt forskning.....	29
6 REFERENSER OCH KÄLLFÖRTECKNING	30
6.1 Tryckt litteratur.....	30
6.2 Artiklar	30
6.3 Tabeller.....	31
6.4 Otryckta källor, årsredovisningar 2003-2009.....	31

1 INLEDNING

Detta kapitel inleds med en beskrivning av bakgrunden till studien som påvisar områdets problemdiskussion, vilken leder fram till studiens problemformulering. Därefter beskrivs syftet med uppsatsen samt de avgränsningar som gjorts. Avslutningsvis visas en disposition över studien.

1.1 Bakgrund

Värdering av immateriella tillgångar har under de senaste åren ofta varit omskrivet i media och kända bolags ekonomiska problem har debatterats. Under åren 2007-2008 fanns 30-talet bolag där goodwillposten översteg 80 % av eget kapital¹. Ett av de bevakade företagen var Eniro som hade mycket goodwill, hög belåning och sjunkande vinst². Även Swedbank fick rubriker då de värderade sin goodwill till nyttjandevärdet och diskonterade framtida kassaflöden istället till aktuellt försäljningsvärde³. Swedbank motiverade sin värdering med en långsiktig beräkning av framtida kassaflöden och de valde att inte skriva ner goodwill-posten trots att det aktuella försäljningsvärdet var betydligt lägre än det redovisade värdet på balansdagen. Båda dessa företag visade ett högre värde på de immateriella tillgångarna och det egna kapitalet jämfört med om en nedskrivning skulle ha genomförts.

Den 1 januari 2005 anpassades svensk redovisning för noterade bolag i och med införandet av IFRS redovisningsnormer IAS 38 och IFRS 3 till ett annat värderingssätt än tidigare. Dessa nya EU-standarder medförde att en värdering av företagens anläggningstillgångar därefter ska ske till ett verkligt värde och att det inte längre är tillåtet med avskrivningar på goodwill. Den ”politiska” orsaken till den ändrade inställningen är att man har velat uppmuntra företagen att i större utsträckning än tidigare redovisa immateriella tillgångar i samband med företagsförvärv, för att beloppet för goodwillposten skall bli lägre⁴.

I och med IASB's anpassning mot FASB har även svenska finansiella rapporter ändrat inriktning till att bli balansräkningsfokuserade.⁵ Detta innebär att resultatet i företaget anses uppkomma genom förändringen i eget kapital. Korrekta värden i balansräkningen skapar ett

¹ A. Jönsson, *Ökad aktierisk i uppblåsta bolag*, Affärsvärlden, 2010-12-01

² Ibid

³ Ibid

⁴ D. Smith, *Redovisningens språk*, Studentlitteratur, 2009, s 203

⁵ I.D. Dichev. *Accounting Horizons, On the Balance Sheet-Based Model of Financial Reporting*, nr 4, s 453

rättvisande resultat i eget kapital och även en rättvisande helhetsbild av företagets ekonomiska ställning.

Från att som tidigare värdera enligt försiktighetsprincipen (det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet) är reglerna ändrade till en värdering enligt återvinningsvärdet (det högre av verkligt värde och nyttjandevärdet). Problemet med det verkliga värdet är att det beräknas ifrån ett marknadsvärde. Finns det ingen aktiv marknad som kan styrka marknadsvärdet blir värderingen osäker och en risk för felaktigt värde i eget kapital uppstår. Nyttjandevärdets svaghet är de beräkningar som grundas på uppskattningar om framtida kassaflöden, diskonterade värden med hänsyn till risk. Dessa uppskattningar är svåra att tillförlitligt säkerställa när det gäller en beräkning av framtiden. Båda beräkningssätten är påverkbara av rådande konjunktur vilket skapar en varierande resultatpåverkan mellan olika år. Endast en värdenedgång justerar det bokförda värdet med nedskrivning, uppskrivning vid ett ökat återvinningsvärde är inte tillåtet.

I och med avskrivningsförbudet av goodwill skapades en möjlighet för företagen att använda det utrymmet till andra aktiviteter, investeringar, expansion eller vinstutdelningar. När ett eventuellt nedskrivningsbehov uppstår senare räkenskapsår slår nedskrivningen emot det egna kapitalet vilket då måste vara tillräckligt stort så att det täcker nedskrivningen. En nedskrivning som inte kan täckas av eget kapital påverkar företagets överlevnadsförmåga.

De företag som inte skriver ner goodwillvärdet trots att det verkliga värdet minskar flyttar en kostnad för innevarande period till framtiden med ett beräkningsunderlag som motiverar att tillgångens nyttjandevärde har ett framtida kassaflöde som motsvarar det bokförda värdet. Om beräkningen för nyttjandevärdet är missvisande och att ett nedskrivningsbehov föreligger ökas eget kapital och ger perioden ett felaktigt redovisat resultat.

Dessa värderingar är reglerat med lagar, rekommendationer och god redovisningssed men är trots det ett tillgångsslag som är svårt att bedöma.

1.2 Problemdiskussion

Grundprincipen vid värdering av en immateriell tillgång vid första redovisningstillfället är värdering till anskaffningsvärdet⁶. Goodwillvärdet särskiljs vid förvärvstidpunkten och anses ha en obegränsad nyttjandeperiod och därmed ett bestående värde som endast skrivs ner när en nedskrivningsprövning kräver det. Vid en bristfällig värdering av tillgången redovisas ett felaktigt värde i eget kapital. Vid stora nedskrivningar påverkas företagets fortlevnad om inte nedskrivningen kan täckas av eget kapital. Detta tydliggör vikten av hur stor del av företagens balansräkningar som utgörs av de mer abstrakta tillgångarna att värdera, de immateriella, både för företagets egen överlevnad och för utomstående intressenter, kreditgivare, leverantörer, investerare osv.

Förvärvad goodwill har under mycket lång tid varit tillåten att redovisa som tillgång i en koncerns balansräkning. Under årens lopp har framförallt avskrivningstiden varit ett problem. ÅRL kräver avskrivning av alla immateriella tillgångar på högst fem år om inte annan längre avskrivningstid ”med rimlig grad av säkerhet kan fastställas”. Redovisningsrådet har däremot angett en övre gräns på 20 år ”om inte annat kan visas” och i USA var exempelvis avskrivningstiden tidigare 40 år⁷. Noterade bolag i Sverige regleras numera via redovisningsstandarden IFRS där avskrivning på goodwill är förbjuden.

IFRS 3⁸ behandlar rörelseförvärvet och regeländringen anger att en högre andel av det överpris som betalas ska fördelas på de tillgångar där övervärden finns än vad som tidigare angavs. I princip ska de tillgångar som ingår i det förvärvade bolaget värderas till det verkliga värdet vid förvärvstidpunkten och fördelas till de kassagenererande enheter där värdet finns. Det kvarstående goodwillvärde avser därefter de synergieffekter förvärvet skapat. Enligt IFRS 3 ska sådan goodwill inte skrivas av, utan det ska ske en årlig, ibland även tätare, prövning om nedskrivningsbehov finns⁹. Anses nedskrivningsbehov föreligga minskar företagets resultat och nedskrivningen påverkar det egna kapitalet. Det värde som fördelas till de kassagenererande enheterna fortsätter att regleras med avskrivningar.

⁶ FAR SRS, *IFRS-volymer 2010*, FAR SRS Förlag AB, 2010, IAS 38 p 24

⁷ S. Sundgren, H. Nilsson, S Nilsson, *Internationell redovisning*, Studentlitteratur, 2009, s 118

⁸ FAR SRS, *IFRS-volymer 2010*, FAR SRS Förlag AB, 2010, IFRS 3 p 32

⁹ Ibid, IAS 36, p 9

Regeländringens avsikt är att minska andelen goodwill, och i och med detta särskilja den mer osäkra immateriella tillgången. Ju högre del av balansomslutningen som utgörs av goodwill desto mer ökar risken för negativ resultatpåverkan vid nedskrivning. När balansräkningarnas andel avseende övriga immateriella tillgångar förändras påvisas en större eller mindre betydelse av en svårvärderad tillgångsgrupp. Nyckeltal som beräknas med utgångspunkt av balansomslutning och storleken på det egna kapitalet påverkas av hur dessa tillgångar värderas. Osäkerheten finns i värderingsunderlagens framställning, för att undvika en felaktig värdering krävs att de grundas på tillförlitliga och sanningsenliga beräkningar.

Goodwill anses vara en av de mer abstrakta immateriella tillgångarna eftersom värdet endast kan fastställas när företaget har sålts. Nackdelarna med värdering till verkligt värde är en mer tidskrävande hantering som innefattar ett flertal beräkningar och uppskattningar. En nedskrivningsprövning kräver underlag som beräknar framtida kassaflöden och diskonterade värden med hänsyn till risk, vilket tar längre tid att framställa jämfört med en planenlig avskrivning. För intressenterna uppstår en svårighet att beräkna framtida resultat när en eventuell nedskrivningskostnad kan variera från att helt utebli till att belasta årets resultat med samma belopp som värdet på goodwillposten ifall att investeringen inte anses ha något fortsatt värde. Utan förvarning kan hela bolagets fortlevnadsförmåga förändras vilket inte är önskvärt vare sig av ägarna eller av andra intressenter. Båda dessa måste förlita sig på att en nedskrivningsprövning har skett på ett tillförlitligt sätt och att goodwillposten redovisas till ett korrekt värde.

En studie av Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson¹⁰ visar att andelen goodwill år 2008 ökat till ca 15 % av de totala tillgångarna. Med utgångspunkt ifrån Björn och Sven-Arnes studie, att de immateriella tillgångarna konstaterats fått en större betydelse efter införandet av IAS 38 och IFRS 3, fokuseras denna studie till att ta fram hur mycket andelen ökat i och med regeländringen. För att avgöra hur stor den ökade betydelsen är tar denna studie fram hur andelen var innan respektive efter regeländringen. Andelen goodwill och övriga immateriella tillgångar sätts i relation mot företagets totala tillgångar, dels för sig men även som en total immateriell post jämfört med de totala tillgångarna.

¹⁰ B. Gauffin, S. Nilsson, *Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – fjärde året*, Balans, nr 11 2009, s 43

1.3 Problemformulering

Hur har andelen goodwill samt övriga immateriella tillgångar förändrats i koncernbalansräkningar sedan införandet av IFRS 3 och IAS 38 och hur påverkar regeländringen den rättvisande bilden för läsaren?

1.4 Syfte

Syftet med studien är att:

- Utreda hur regelförändringen påverkat andelen immateriella tillgångar som svenska noterade bolags koncernbalansräkningar består av.
- Beskriva vilka eventuella problem som tillkommit för att redovisa dessa tillgångar till en rättvisande bild i de finansiella rapporterna.

1.5 Avgränsningar

Studien har valt ut goodwill ur de immateriella tillgångarna och hanterat samtliga andra immateriella tillgångar som övriga. Förändring av de övriga posterna analyseras som grupp.

1.6 Disposition

Metod – Beskrivning av det tillvägagångssätt och metod som används för att besvara studiens frågeställning.

Teoretisk referensram – Relevant teori som används till problemformuleringen redogörs, ramverk, artiklar.

Empiri och analys – Empiriska data som samlats in redovisas och kopplas samman med den teoretiska referensramen i analysen.

Slutsatser – Slutsatser ifrån den föregående analysen där frågeställningen besvaras och förslag till fortsatt forskning presenteras.

2 METOD

Detta kapitel inleds med att förklara uppsatsskrivarnas val av metod och alternativ metod. Därefter beskrivs datainsamlingsmetod, population och urval, validitet, reliabilitet, bortfall, metodkritik och källkritik.

2.1 Val av metod

För att besvara studiens frågeställning används årsredovisningar som sekundärkällor och en dokumentstudie genomförs. Studien avser undersöka en mätbar andelsförändring och till det valdes en kvantitativ metod för att samla in, sammanställa och analysera eftersökt data. Genom att inhämta empirin under en sjuårsperiod där förändringen infördes år tre anses styrkan vara att analysen visar resultatet både före och efter ändringen samt hur den varierat under samtliga undersökningsår. Lagändringens inverkan på värdering och löpande redovisning jämförs med tidigare regler för att besvara hur den rättvisande bilden avseende immateriella tillgångar har förändrats. När reglerna anger ramarna för hur det ska vara, används tidigare studier och artiklar som komplement för att belysa eventuella problem de skapat i praktiken.

Metoden består till större delen av datainsamling och sammanställning av information, vilket relateras mot det positivismiska synsättet med en deduktiv ansats. Ordet positivism kommer av det latinska positum, perfekt particip av pono, sätta, ställa, lägga. Något är alltså utsatt, ställt eller lagt. Data är följaktligen något som finns, och forskarens uppgift blir därmed att samla in och systematisera den. Forskningen sker i två processer, insamling och systematisering, för att sedan beskriva dem¹¹. Studien söker styrkan i samvarierande i den förändring som undersökts. Deduktiv ansats utgår ifrån en generell regel och hävdar att denna förklarar ett visst enskilt fall av intresse. Ansatsen förklarar att den allmänna regeln alltid gäller¹². Studien visar en lagändring som påverkar fördelningen mellan tillgångsgrupper i balansräkningen. Resultatet mäter förändring i siffror under en given tidsperiod där förändringen införs. Studien beaktar och fokuserar på öppen, mångtydig empiri. Den klassas som kvantitativ metod som utgår ifrån forskarens idéer om vilka dimensioner och kategorier som skall stå i centrum¹³.

¹¹ M. Alvesson, K. Sköldberg, *Tolkning och reflektion*, Studentlitteratur, 2008, s 32

¹² Ibid, s 55

¹³ Ibid, s 17

2.2 Alternativ metod

Alternativ metod ansågs vara metodologisk triangulering, dvs. bruket av alternativa metoder som gör det möjligt att jämföra fynden från en metod med fynden från en annan¹⁴. Utöver den kvantitativa mätningen hade en kvalitativ intervju kompletterat resultatet med en förklarande del avseende orsaken till utfallet. På grund av tidsbrist ansågs den kvantitativa metoden besvara frågeställningen på ett tillfredställande sätt och författarna valde att endast tillämpa denna.

2.3 Datainsamlingsmetod

Författarna började med att läsa in sig på ämnet genom en litteraturstudie av dels kurslitteratur på tidigare kurser samt referenslitteratur på tidigare uppsatser. Även dokumentstudier av gällande lagar och rekommendationer har varit till stor nytta för att beskriva begrepp, definitioner och värderingar för immateriella tillgångar. Artikelsökning via internet utfördes med nyckelorden goodwill, immateriella tillgångar, IAS 38 och IFRS 3. Av de träffar som erhöles har artiklar¹⁵ och pressmeddelanden¹⁶ ifrån revisorer/revisionsbolag valts ut.

Under författarnas eftersökning av aktuella artiklar avseende svenska noterade bolag valdes en¹⁷ av dessa som utgångspunkt för denna studie. Artikelns urval är 38 bolag på OMX Large Cap lista, exkluderat för s.k. tillgångsbolag (fastighets-, investment- samt gruv- och oljebolag) och den studerar åren 2006-2008. Artikeln visar en ökning av totala andelen immateriella tillgångar av noterade bolag åren efter införandet. Författarna till denna studie valde samma urval av företag men utökade antal undersökningsår till sju år, 2003-2009, för att ta fram hur mycket andelen immateriella tillgångar ökat fördelat på goodwill respektive övriga immateriella tillgångar.

¹⁴ M. Denscombe, *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Studentlitteratur AB, 2009, s 185

¹⁵ B. Gauffin, S. Nilsson, *Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – fjärde året*, Balans, nr 11 2009, s 43 & B. Gauffin, A. Thörnsten, *Nedskrivning av goodwill*, Balans, nr 1 2010, s 38 & A. Jönsson, *Ökad aktierisk i uppblåsta bolag* Affärsvärlden, 2010-12-01

¹⁶ <http://www.ey.com/SE/sv/newsroom/News-release/Pressmeddelande-090305>, 2010-11-02

¹⁷ B. Gauffin, S. Nilsson, *Rörelseförvärv enligt IFRS – fjärde året*, Balans, nr 11 2009, s 43

Uppgifter ifrån sekundärdata, 238 årsredovisningar, har inhämtats ifrån företagens egna hemsidor, vilka sammanställts och analyserats avseende förändringen av andel goodwill respektive övriga immateriella tillgångar som koncernredovisningarna redovisar.

Empirin är sammanställd årsvis för följande värden:

1. Totala tillgångar (balansomslutning)
2. Övriga tillgångar (totala tillgångar minus immateriella tillgångar)
3. Immateriella tillgångar (goodwill och övriga immateriella tillgångar)
4. Goodwill
5. Övriga immateriella tillgångar

Andelen goodwill och andelen övriga immateriella tillgångar har summerats och jämförts med summerade totala tillgångar, balansomslutningen. Inga valutor har omräknats när dessa inte påverkade andelen i procent. Styrkan har tagits fram i sambandet, dvs. i vilken grad förändring av goodwill och övriga immateriella tillgångar samvarierar med hjälp av korrelationskoefficienten. Studien undersöker även om det finns signifikant samband mellan förändringarna för att utesluta ett slumpmässigt resultat genom en hypotesprövning.

2.4 Population och urval

Den givna populationen för studiens frågeställning bestod av svenska noterad aktiebolag. Hela populationen ansågs vara allt för omfattande när flertalet år ska jämföras och en stor mängd empiri per företag behövde hanteras. Information om urval söktes via artiklar och tidigare studier för att erhålla kunskap. Ett stickprov eftersöktes och valdes subjektivt ifrån en tidigare artikel¹⁸. Artikeln innehöll bland annat en studie som avsåg de totala immateriella tillgångarnas ökning av svenska noterade bolags koncernbalansräkningar efter införandet av lagändringen år 2005. Urvalet avser 34 bolag på OMX Large Cap lista, exkluderat för s.k. tillgångsbolag (fastighets-, investment- samt gruv- och oljebolag). Storleken av urvalet ansågs lämplig för att kunna generalisera undersökningsresultatet och det ansågs representativt att dra slutsatser ifrån när det innefattar företag inom olika branscher.

¹⁸ B. Gauffin, S Nilsson, *Rörelseförvärv enligt IFRS – fjärde året*, Balans, nr 11 2009, s 43

2.5 Validitet

Den insamlade empirin ska vara relevant och giltig för att mäta det studien avser att besvara. För att samla in relevant data för studiens problemformulering har författarna använt sig av företagens årsredovisningar presenterade på respektive företags hemsida. Trovärdigheten för uppgifter anses hög när regler och principer anger ramarna för redovisning och de finansiella rapporterna. Årsredovisningarna är skrivna för att visa den rättvisande bilden av företagets ekonomiska ställning och de är granskade av revisorer som intygar att detta efterföljs och att de inte innehåller väsentliga fel. Rapporterna har fallit inom hur årsredovisningarna anses ska vara utformade och de upplevdes vara fullständiga. Värdet på de fakta som är relevant för studiens empiri, balansomslutning, immateriella tillgångar och värde på goodwill visas tydligt i årsredovisningar vilket leder till en hög giltighet. För att stärka denna kvantitativa studie har forskningsprocessen beskrivits utförligt så att den är lätt att följa för läsaren.

2.6 Reliabilitet

Empirin ska även vara pålitlig och trovärdig. Materialet till empirin har samlats in ifrån sekundära källor på företagens hemsidor. För att undvika skrivfel har empirin hämtats vid tre olika tillfällen totalt av båda författarna. Manuella beräkningar har kontrollerats två gånger samt ytterligare en kontroll i statistikprogram för att säkerställa uträkningarna. Urvalet representerar olika branscher och anses ha en hög trovärdighet att resultatet inte är missvisande till endast en kategori.

Redovisningsstandarder och rekommendationer ifrån IFRS används som teoretisk referensram och de anses vara trovärdiga källor. Valet av artiklar och pressmeddelanden har skett efter författare, där revisorer eller revisionsbolag valts ut. De representerar en yrkeskategori som är väl insatta och uppdaterade i ämnet för svenska koncernföretag. Artiklar är delvis hämtade ur tidningen "Balans" som utges av FAR – branschorganisationen för revisorer och rådgivare vilka anses som en tillförlitlig och representativ källa för studiens ämne. Även tidningen "Affärsvärlden" har valts ut som en representativ källa avseende aktuella händelser i noterade bolag.

2.7 Bortfall

Urvalet som valdes subjektivt beskrivs i avsnittet för datainsamlingsmetod. Av de 38 företag minskade urvalet med 4 företag i externt bortfall när uppgifter för dessa inte erhöles för de

äldsta åren inom en rimlig tidsram för studien. Bortfallet anses inte påverka resultatet när urvalet ansågs tillräckligt med 34 bolag i varierande branscher.

2.8 Metodkritik

En nackdel att endast använda en kvantitativ metod är att den inte är beskrivande eller ger en förklaring av varför resultatet blir enligt analysen. Det kan finnas anledningar till att nedskrivning av goodwill eller nyförvärv av företag inte sker under lågkonjunktur när olika branscher drabbas vid olika av en konjunkturedgång. Exempelvis kan bilbranschen drabbas hårt av en finanskris samtidigt som livsmedelsbranschen har en positiv resultatutveckling, stora inköp av kapitalvaror skjuts på framtiden samtidigt som fler unnar sig billigare vardagslyx i form av livsmedel. Kvantitativ metod anses trots detta ge ett tillförlitligt resultat när validiteten stärks av ett urval utifrån flera branscher.

2.9 Källkritik

Den källkritik som anses föreligga avser risken att företagen redovisar årsredovisningar på deras hemsidor som inte överensstämmer mot det reviderade originalet. Hemsidorna anses vara trovärdiga när de är en av företagens marknadsföringskanal mot investerare, såväl nationella som internationella, och som uppdateras kontinuerligt. Materialet anses tillförlitligt när företagen förstås att inte vilja tappa investerarens trovärdighet.

3 TEORETISK REFERENSRAM

I detta kapitel presenteras relevant teori som berör värdering och redovisning av immateriella tillgångar, goodwill, nedskrivning, lagändringens största förändringar, tidigare artiklar och agentteorin.

3.1 Val av teori

EU:s olika organ har beslutat att alla noterade koncernbolag inom unionen ska följa IASB's utgivna rekommendationer i sina årsredovisningar. Dessa publiceras under två olika beteckningar, IAS och IFRS¹⁹. Vid val av teori har dessa rekommendationer utgett ramarna för definition och värdering av immateriella tillgångar. IFRS anger även grundläggande kvalitativa egenskaper som redovisningen ska innehålla för att leva upp till en rättvisande bild. Studien belyser en regeländring och teorin hänvisar till de relevanta rekommendationerna för att besvara studiens problemformulering och syfte. Den tidigare forskningen ger en utökad beskrivning över eventuella problem regeländringen fått i praktiken. Agentteorin har valts ut för att visa företagets olika aktörers intressen kan påverka besluten inom redovisningen.

Rekommendationerna som i huvudsak utgör vår teori är hämtade ifrån IFRS-volymen:

IFRS 3	Redovisning av rörelseförvärv samt fördelning till kassagenererande enheter enligt förvärvsmetoden och upplysningskrav.
IAS 36	Nedskrivning, säkerställer att värdet inte redovisas till mer än återvinningsvärdet.
IAS 38	Reglerar hur immateriella tillgångarna som inte styrs av andra standarder hanteras i redovisningen. Redovisning och värdering, bestämd eller obestämd nyttjandeperiod samt upplysningskrav.

3.2 Redovisningens kvalitativa egenskaper

Balansräkningen, resultaträkningen och noterna ska upprättas som en helhet och ge en rättvisande bild av företags ställning och resultat²⁰. För att uppfylla denna princip har IASB utfärdat grundläggande kvalitativa egenskaper avseende redovisningen. Detta innebär att

¹⁹ R. Lönnqvist, *Årsredovisningar i koncerner*, Studentlitteratur, 2009, s 17

²⁰ FAR SRS, *Samlingsvolymen 2009 redovisning*, FAR SRS Förlag AB, Årsredovisningslagen 2 kap 3§

årsredovisningen ska vara begriplig, relevant, tillförlitlig och jämförbar²¹. Finansiella rapporter ska vara lättbegripliga för användaren som förutsätts ha rimlig kunskap inom ämnet. Informationen i rapporterna måste ha ett värde för användarens beslut och den ska vara tillförlitlig, dvs. inte innehålla väsentliga felaktigheter eller vara vinklad. Rapporterna ska vara jämförbara mot tidigare år och ändringar ska kunna utläsas. Utöver de grundläggande kriterier finns andra kvalitativa egenskaper som poängteras i IASB's förställningsram²², korrekt bild, innebörd och form, periodiserad redovisning, antagande om fortlevnad, väsentlighet, neutralitet och försiktighet.

3.3 Definition av en immateriell tillgång

Den allmänna definitionen av tillgångar anger tre kriterier som ska uppfyllas, resursen förväntas innebära ekonomiska fördelar för företaget i framtiden, resursen ska kontrolleras av företaget och den ska ha uppkommit som en följd av en inträffad händelse.

Immateriella tillgångar skiljer sig från materiella tillgångar genom att de definieras enligt IAS 38 som "en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form" som är avskiljbar och har uppkommit som en följd av kontrakt eller andra legala rättigheter. Utöver dessa kriterier krävs dessutom att IAS 38²³s.k. erkännande kriterier är uppfyllda. En immateriell tillgång skall redovisas i balansräkningen endast om:

- a) Det är sannolikt att de förväntade framtida ekonomiska fördelarna som kan hänföras till tillgången kommer att tillfalla företaget, och
- b) tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt

Exempel på immateriella tillgångar kan vara forsknings- och utvecklingskostnader, goodwill, licenser och patent.

3.4 Tolkning och definition av goodwill

Det finns två typer av goodwill, internt upparbetad respektive förvärvad goodwill. Internt upparbetad goodwill är företagets goda rykte eller ett varumärkes successivt upparbetade goda image hos konsumenterna²⁴ och den får inte tas upp i balansräkningen. Denna studie avser endast goodwill som uppkommer vid företagsförvärv. Tolkningen av vad förvärvad goodwill

²¹ FAR SRS, *IFRS-volymen 2010*, FARS SRS Förlag AB, 2010, Föreställningsram p 24

²² FAR SRS, *IFRS-volymen 2010*, FARS SRS Förlag AB, 2010, Föreställningsram p 22, 23, 33-35, 37

²³ Ibid, IAS 38 p 21

²⁴ S. Sundgren, H. Nilsson, S Nilsson, *Internationell redovisning*, Studentlitteratur, 2009, s 117

egentligen är kan vara flera, priset för goda relationer med kunder²⁵, eller den diskonterade synergieffekt av ekonomiska fördelar förvärvat förväntas inbringa²⁶. För att visa goodwill till en rättvisande bild behövs en vägledning för klassificering och löpande värdering, vilken regleras av IFRS rekommendationer.

För att redovisas som en immateriell tillgång kräver IAS 38 att den är ”en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form”. Vid företagsförvärv blir goodwill det värdet mellan priset det förvärvande företaget betalar och det förvärvade företags nettotillgångar värderade till verkligt värde²⁷ enligt förvärvsmetoden²⁸. Det överpris företaget betalar ska fördelas på de enheter där övervärden finns²⁹, kassagenererande enheter, resterande värde tas upp som goodwillvärde.

Goodwill representerar det de framtida ekonomiska fördelar till verkligt värde som uppkommer från andra tillgångar förvärvade i ett rörelseförvärv. Goodwill genererar inte kassaflöden oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar, utan de avser synergieffekter som företagsförvärvet skapar.

3.5 Redovisning och värdering av goodwill

Vid förvärvstidpunkten redovisas goodwill till anskaffningsvärde i förvärvarens balansräkning. Vid anskaffning ska man avgöra om de immateriella tillgångarna har begränsad eller obegränsad nyttjandeperiod. En immateriell tillgång med begränsad nyttjandeperiod ska skrivas av under en bedömd nyttjandeperiod, medans en immateriell tillgång med obegränsad nyttjandeperiod inte skall skrivas av alls. För varje tillgång med obegränsad nyttjandeperiod skall man vid varje balanstillfälle avgöra om omständigheterna är sådana att nyttjandeperioden fortfarande kan betraktas som obegränsad. Om inte så är fallet ska tillgången skrivas av över den bedömda återstående nyttjandeperioden³⁰. Goodwill anses ha obegränsad nyttjandeperiod och de kassagenererande enheterna har en begränsad. Genom att det bygger på en bedömning av företaget kan det givetvis anses skapa en möjlighet att

²⁵ R. Schroeder, C. W. Myrtle, C. M Jack, *Financial Accounting Theory and Analysis*, John Wiley & sons Inc, 2009, s 342

R. Schroeder, C. W. Myrtle, C. M Jack, *Financial Accounting Theory and Analysis*, John Wiley & sons Inc, 2009, s 342

²⁷ S. Sundgren, H. Nilsson, S Nilsson, *Internationell redovisning*, Studentlitteratur, 2009, s 117

²⁸ FAR SRS, *IFRS-volymen 2010*, FAR SRS Förlag AB, 2010, IAS 3 p 4

²⁹ Ibid, IFRS 3 p 32

³⁰ D. Smith, *Redovisningens språk*, Studentlitteratur, 2006, s 205

missbruka valmöjligheten. Motiveringar som styrker sin redovisning blir en tolkningsfråga av rekommendationerna.

3.6 Nedskrivning av goodwill

En immateriell tillgång med obestämbar nyttjandeperiod ska inte skrivas av³¹. Däremot krävs att ett företag med immateriell tillgång med obestämbar nyttjandeperiod prövas om det föreligger ett nedskrivningsbehov genom att jämföra dess återvinningsvärde. Den prövningen ska ske årligen eller när helst det föreligger tecken på värdenedgång³². Det innebär att när som helst det finns indikationer på att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet ska en nedskrivningsprövning genomföras.

Återvinningsvärde definieras som det högre av det verkliga värdet minus försäljningskostnader och dess nyttjandevärde för en tillgång eller kassagenererande enhet³³.

Det innebär att om det värde som först beräknas är högre än det redovisade behöver den andra beräkningen inte utföras eftersom det högsta värdet får väljas. Värdet i redovisningen får inte skrivas upp, utan värderingen motiverar endast det befintliga bokförda värdet.

Beräkning av verkligt värde sker genom det pris som finns i ett bindande avtal mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och har ett gemensamt intresse att transaktionen genomförs är det bästa uttrycket för verkligt värde³⁴. När både bindande avtal om försäljning och en aktiv marknad saknas beräknas priset fram av kunniga parter. Där jämförs även nyligen genomförda liknande transaktioner inom samma bransch³⁵. Det verkliga värdet innehåller en hel del osäkerhet eftersom det sällan finns en aktiv marknad avseende goodwill och beräkningen i avsaknad av detta består av uppskattningar och beräkningar. Värdet kan inte med säkerhet fastställas förrän företagets sålts.

Nyttjandevärdet beräknas genom en uppskattning av de framtida in- och utbetalningar som tillgången ger upphov till i den löpande verksamheten och en diskontering av dessa framtida betalningar³⁶. Beräkningen ska innehålla följande delar³⁷

³¹ FAR SRS, *IFRS-volymer 2010*, FAR SRS Förlag AB, 2010, IAS 38 p 107

³² Ibid, IAS 38 p 108 och IAS 36 p 10

³³ Ibid, IAS 36 p 18

³⁴ Ibid, IAS 36 p 25

³⁵ Ibid, IAS 36 p 27

³⁶ Ibid, IAS 36 p 31

- Uppskattning av de framtida kassaflöden företaget väntar sig ifrån tillgången
- Förväntningar om möjliga variationer vad gäller framtida kassaflödens storlek och tidpunkt
- Pengars tidsvärde, som representeras av aktuell riskfri ränta
- Priset för att bära den osäkerhet som finns i tillgången, samt
- Andra faktorer, såsom svag likviditet, som marknadsaktörer skulle återspegla vid prissättning av de framtida kassaflöden företaget förväntar sig att erhålla från tillgången.

Goodwill avser framtida beräknade ekonomiska fördelar där själva beräkningen innebär risk. Även denna beräkning innehåller många osäkra delposter som är beroende av en omfattande och sanningsenlig bedömning av underliggande delar. Eftersom den bästa indikator på framtiden är det förgångna beräknas framtiden med föregående och aktuell intäkt och kostnads beräkningar³⁸.

3.7 Regeländringen av immateriella tillgångar

Efter införandet av IFRS 3 ändrades den omdiskuterade avskrivningstiden avseende goodwill till att förbjuda avskrivning, posten anses ha ett bestående värde. Däremot förutsätter IFRS 3 i högre utsträckning än tidigare att det överpris som betalas fördelas på de tillgångar där övervärden finns³⁹. Avskrivningen av goodwill ersattes av nedskrivningsprövning vid varje bokslut eller vid indikation på värdeminskning vilken innefattar en omfattande beräkning av återvinningsvärdet. Den del av företagsförvärvet som fördelas till kassagenererande enheter skrivs fortfarande av enligt fastställd nyttjandeperiod till de kassagenererande enheterna. Förändringen har eventuellt påverkat hur många år nyttjandeperioden beräknas utgöra. Upplysningskraven i årsredovisningen utökades och finansiella rapporter ska innehålla uppgifter som hjälper användarna att bedöma karaktären av de finansiella effekterna ett rörelseförvärv skapat och avskrivningstider på de tillgångar som fortfarande skrivs av. Även uppgifter om faktorer som bidrog till en köpeskilling som översteg nettot av identifierbara tillgångar, skulder och eventalförpliktelser ska lämnas.

³⁷ Ibid, IAS 36 p 30, p 33-57

³⁸ R. Schroeder, C. W. Myrtle, C. M Jack, *Financial Accounting Theory and Analysis*, John Wiley & sons Inc, 2009, s 343

³⁹ S. Sundgren, H. Nilsson, S Nilsson, *Internationell redovisning*, Studentlitteratur, 2009, s 118

3.8 Tidigare artiklar

Diskussionen om goodwill har till stor del fokuserat runt den osäkerhet goodwill skapar. Den ökande andel immateriella tillgångar tar allt större del av svenska noterade bolags balansräkningar och den är beroende av en korrekt värdering. Avsaknaden av en fungerande nedskrivningsprövning diskuteras och poängteras vara nödvändig för att ge en rättvisande bild av företagets verkliga värde. Det beskrivs en motvilja att utlämna upplysningar i de finansiella rapporterna avseende immateriella tillgångar. Detta skapar problem för intressenten att utläsa vad som egentligen förvärvats och att beräkna framtida finansiella resultatpåverkan.

Enligt Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson⁴⁰ finns det stora skillnader i hur reglerna används hos företagen. Deras studie visar att andelen immateriella tillgångar ökat efter införandet år 2006 till 2008. Inte ens hälften av företagen anger beloppen på olika identifierade tillgångar vilket gör det svårt att bedöma vad som egentligen förvärvats. Avskrivningstider för de immateriella tillgångar med bestämd nyttjandeperiod visas endast av en fjärdedel av företagen vilket gör det även svårt att utläsa framtida kostnadspåverkan.

Det finns omfattande upplysningskrav för nedskrivningsprövningen av goodwill i IFRS rekommendationer vilket belyses i en annan artikel⁴¹ där författarna, Björn Gauffin och Anders Thörnsten, anser att få företag utlämnar dessa i årsredovisningarna under år 2008. De jämför Sveriges låga nedskrivningar på 1.5% av totala goodwillposten i jämförelse mot USA, där nedskrivningen var ca 30 %. Den svenska undersökningen baserades på samtliga bolag på Stockholmsbörsen, OMX Nordic Exchange Stockholm 2009-03-18. Under året 2008 påvisar Björn och Anders att de immateriella tillgångarna uppgår till 43 % av bolagens egna kapital och de ser en risk med en fortsatt ökning. Den risken de anses föreligga ansågs vara att noterade bolag kan utveckla en allt mer dominerade andel av balansräkningen som utgörs av immateriella tillgångar.

Ernst & Young publicerade ett pressmeddelande⁴² där de presenterar en studie som visar att andelen goodwill vid företagsförvärv i genomsnitt är 59 %. De belyser en ökad risk för

⁴⁰ B. Gauffin, S Nilsson, *Rörelseförvärv enligt IFRS – fjärde året*, Balans, nr 11 2009, s 43

⁴¹ B. Gauffin, A. Thörnsten, *Nedskrivning av goodwill*, Balans, nr 1 2010, s 38

⁴² <http://www.ey.com/SE/sv/newsroom/News-release/Pressmeddelande-090305>, 2010-11-02

nedskrivningar när marknaden inte är stabil och goodwillvärdet blir mer känsligt för värdeförändringar.

3.9 Agentteorin

I agentteorin (egentligen agent-principalteori) utvecklas ett perspektiv som i grunden innebär att företaget är ett s.k. nätverk av kontrakt (nexus of contracts)⁴³. Företag ses som en knutpunkt för en mängd avtal mellan olika ekonomiska aktörer där företagsledningen är spindeln i nätet. Aktörerna utgörs i huvudsak av företagsledningen, aktieägarna och borgenärerna vilka har inflytande på hur företaget agerar på marknaden. Ett viktigt och tidigt verk som påverkat debatten om bolagsstyrning är Berles och Means teori från 1930-talet⁴⁴ som anges vara upphov till agentteorin. De har observerat stora klyftor mellan ägandet och förvaltningen av företag. Det moderna företaget upplöser det logiska sambandet mellan att äga egendom och styra över dess användande. Aktieägarna är ofta passiva och företagsledarna anses aktiva och starka. Genom börsens omfattande handel med aktier passiviserades ägarfunktionen samtidigt som företagsledningen fått allt mer begränsat ägande och därmed en minskad förmåga att anta ett aktieägarperspektiv.

Enligt agentteorin består bolaget av uppdragsrelationer mellan principal och agent.

Principalen (aktieägare) delegerar beslut och överför egendom, agenten (företagsledningen) presterar och rapporterar tillbaka till principalen. Både agenter och principaler förmodas (i varje given stund) försöka maximera sin egen nytta så länge deras beteende inte är bundet av lag, kontrakt eller andra normer⁴⁵. Att upprätthålla en relation där båda parter tänker på sig själva medför olika typer av kostnader⁴⁶. Dessa kostnader delas upp i tre kategorier, övervakningskostnader för att agenten agerar enligt principalens målsättningar (revision som granskar företagsledningen), samordningskostnader för relationen mellan agent och principal (incitamentsprogram för en motiverad företagsledning) och kostnader för att agenten inte tillvaratar principalens intressen (kostnad trots revision och incitamentsprogram uppkommer).

⁴³ R. Sevenius, *Bolagsstyrning*, Studentlitteratur, 2007, s 75

⁴⁴ Ibid, s 79

⁴⁵ Ibid, s 81

⁴⁶ Ibid, s 81

Utöver de affärsmässiga och finansiella riskerna tillkommer risken att välja fel agent (selektionsrisk) och att agenten använder sin direkta kontroll över egendomen under sin förvaltning för att skaffa sig förmåner till kostnad för principalen (oaksamhetsrisk).

För att minska konflikter och få agenten att arbeta för principalens intresse skapas incitament exempelvis genom ersättningssystem som ska motivera och öka agentens prestationer.

Författarna av denna studie tolkar en risk med incitamentsprogrammen. Om agenten har ett incitament att skapa ett högre resultat för en ökad belöning kan företagets utveckling ses kortsiktigt. Agenten kan vilja manipulera resultatet för att uppnå det angivna incitamentet.

4 EMPIRI OCH ANALYS

I detta kapitel presenteras studiens resultat av de kvantitativa data som samlats in ifrån årsredovisningar och utförda beräkningar presenteras. Avslutningsvis analyseras resultatet och kopplas ihop med den teoretiska referensramen.

4.1 Empiri

4.1.1 Immateriella tillgångars andel av koncernbalansräkningarna

Studien har sammanställt uppgifter avseende hur stor del av koncernbalansräkningen som utgörs av immateriella tillgångar. För att presentera den årliga förändringen har det sammanställts årsvis för samtliga bolag.

Tabell 1: Fördelning mellan immateriella och materiella tillgångars andel av koncernbalansräkningen.

Tabell 1	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Materiella tillgångar	84,8%	84,6%	82,8%	83,1%	78,6%	78,9%	78,1%
Immateriella tillgångar totalt	15,2%	15,4%	17,2%	16,9%	21,4%	21,1%	21,9%

Ovanstående tabell visar den totala genomsnittliga andelen immateriella tillgångar innan regeländringen låg på 15.2 % av företagens koncernbalansräkningar, sista året studien avser har värdet ökat till 21.9 %. Trots att regeländringen infördes år 2005 är förändring störst år 2007 när värdet går upp till 21.4 %. De tre sista åren, 2007-2009, har andelen stannat av i förändring och visar ett medelvärde på 21.5 %. De immateriella tillgångarna har fått ökad betydelse av svenska noterade bolags koncernredovisningar med ca 6.7 procentenheter.

4.1.2 Andel av koncernbalansräkningarna som utgörs av goodwill

Av den totala andel immateriella tillgångar som redovisas i tabell 1 särredovisas denna andel uppdelat på goodwill och övriga immateriella tillgångar var för sig. Beräkningen beskrivs enligt följande:

$$\sum \text{goodwillvärde} / \sum \text{balansomslutning} = \text{procent goodwill av KBR}$$

$$\sum \text{övr. immateriella tillgångar} / \sum \text{balansomslutning} = \text{procent övr. immateriella tillgångar av KBR}$$

Tabell 2: Andel goodwill respektive övriga immateriella tillgångars andel av koncernbalansräkningen.

Tabell 2	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Goodwill	12,8 %	12,7 %	13,5 %	12,1 %	15,0 %	14,9 %	15,6 %
Övr. immateriella tillgångar	2,4 %	2,7 %	3,7 %	4,7 %	6,4 %	6,2 %	6,3 %

Både goodwill och övriga immateriella poster har ökat mellan år 2003 och 2009. Ökningen har avtagit efter år 2007 när andelarna ligger marginellt förändrade. Totalt sett har goodwill ökat med 2.8 procentenheter och övriga immateriella tillgångar med 3.9 procentenheter.

4.1.3 Fördelning av företagens storleksfördelning avseende goodwill i procent av KBR

För att tydliggöra hur företagens fördelning avseende andel av goodwill har dessa sammanställts i fyra storlekskategorier. De 34 undersökta företagen är summerade enligt storleksandel goodwill i procent.

Tabell 3: Antal företag uppdelat på storleksandel goodwill i procent av KBR

Tabell 3	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Goodwill andel 0-10 %	17	16	16	16	13	14	13
Goodwill andel 10-20 %	8	8	7	7	8	6	7
Goodwill andel 20-30 %	4	6	2	5	4	3	3
Goodwill andel 30-40 %	3	2	7	4	7	9	7
Goodwill andel > 40 %	2	2	2	2	2	2	4

Av utfallet kan utläsas att det är färre företag som har mellan 0-10 % goodwill år 2009 och en ökning av företag som har goodwillandel över 30 % vilket blir följden av att både andelen goodwill och medelvärdet ökat.

4.1.4 Fördelning inom tillgångsslaget immateriell tillgång

Enligt tabell 1 har de totala immateriella tillgångarna fått större betydelse av koncernbalansräkningarna. Inom tillgångsslaget immateriella tillgångarna har fördelningen förändrats enligt nedan under de år studien avser:

$\sum \text{goodwillvärde} / \sum \text{immateriell tillgång totalt} = \text{procent goodwill av totala immateriella tillgångar}$

$\sum \text{övr. immateriella tillgångar} / \sum \text{immateriell tillgång totalt} = \text{procent övr. immateriella tillgångar av totala immateriella tillgångar}$

Tabell 4: Fördelning inom de immateriella tillgångarna.

Tabell 4	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Goodwill	84,4%	82,6%	78,6%	71,9%	70,1%	70,5%	71,3%
Övr. immateriella tillgångar	15,6%	17,4%	21,4%	28,1%	29,9%	29,5%	28,7%

Ovanstående tabell visar att av de immateriella tillgångarna utgjordes år 2003 till 84,4% av goodwill, vilket minskar under åren studien avser till 71,3 % år 2009. År 2005 minskade andelen med 4 procentenheter för att ytterligare minska med ca 7 procentenheter år 2006. Även i detta avseende har förändringen avstannat de tre sista åren, 2007-2009, och de ligger kvar runt samma andel med ett medelvärde på 70,6 %. Eftersom jämförelsen visar förändringen inom de immateriella tillgångar, 100 %, ökar de övriga i samma utsträckning som goodwillandelen minskar.

4.1.5 Observationernas spridning kring linjen (r)

För att ta reda på om det finns ett samband mellan förändring av andelen goodwill och övriga immateriella tillgångar har korrelationskoefficienten, Pearsons r, beräknats. När det finns ett samband mellan förändringen av goodwill och förändringen av övriga immateriella tillgångar framgår det att andra immateriella tillgångar (licens, forsknings- och utveckling) inte utgjort betydande påverkan av andelsförändringen. Beräkningen visar hur starkt sambandet är att övriga båda immateriella posterna förändras i samhörighet mot totala tillgångar/balansomslutningen.

Tabell 5: beräknad korrelationskoefficient för respektive år.

Tabell 5	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Korrelationskoefficient	-0,006	-0,006	0,484	0,446	0,479	0,473	0,498

Saknas samband blir korrelationskoefficienten närmare noll, när sambandet ökar närmar sig värdet -1 alt +1. Sambandet uppstår vid regelförändringen 2005 och ligger kvar runt samma nivå med marginella förändringar följande år.

4.1.6 Hypotesprövning avseende samtliga år

Författarna använder sig av en hypotesprövning på femprocentnivån för att se om det fanns ett signifikant samband och på så sätt utesluta att sambandet är slupmässigt.

Korrelationskoefficienten beräknades samt ett tvåsidigt t-test användes till regressionslinjens lutning för att jämföra enligt en t-fördelningstabell.

Signifikansnivå: 5 %

Frihetsgrader: 30

T-värde enligt tabell: 2,04

H0: $b = -2,04 \text{ -- } 2,04$ Inget samband finns

H1: $b = > 2,04$ alternativt $< -2,04$ Samband finns

Tabell 6: beräknat t-testvärde vid hypotesprövning

Tabell 6	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
T-test för regressionslinjen	-0,350	-0,032	3,130	2,818	3,079	3,036	3,252

Testet visar att det inte fanns något signifikant samband under de första två åren, 2003 och 2004, men att efter lagändringen år 2005 och följande år är sambandet statistiskt säkerställt när värdet går över t-värdet +2.04.

4.1.7 Standardavvikelse och medelvärde för respektive år

Förändringen av standardavvikelser, (enskilda observationernas spridning kring medelvärdet), och medelvärden (summan av observerade värdena dividerad med antalet observationer) för andelen goodwill och övriga immateriella tillgångars andel mot de totala tillgångarna har beräknats för respektive år.

Tabell 7: standardavvikelse och medelvärde för goodwill och övriga immateriella tillgångar för respektive år.

Tabell 7	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Standardavvikelse goodwill	13,36	13,37	14,45	14,06	13,59	14,39	14,35
Medelvärde goodwill	13,81	13,86	16,14	15,37	17,31	18,13	18,43
Standardavvikelse övriga IT	8,74	9,48	6,39	6,61	8,53	8,71	8,63
Medelvärde övriga IT	4,05	4,22	4,75	5,49	6,82	7,09	7,26

Standardavvikelsen ligger förhållandevis på samma nivåer avseende båda posterna och förändras marginellt under åren. Medelvärdet på goodwill har ökat med 4.62 enheter år 2009

jämfört med år 2003. Övriga immateriella tillgångar har ökat sitt medelvärde från år 2003 till 2009 med 3.21 enheter.

4.2 Analys

4.2.1 Ökad andel immateriella tillgångar i koncernbalansräkningarna

Efter införandet av IFRS 3 och IAS 38 har företagens koncernbalansräkningar ökat sin andel immateriella tillgångar, från 15.2% år 2003 till 21.9% år 2009. Värderingen är idag till verkligt värde till skillnad från den tidigare försiktighetsprincipen. Företag måste idag identifiera och särskilja goodwill från övriga immateriella tillgångar vid förvärvstidpunkten. Goodwill värderas med en nedskrivningsprövning, vid behov samt vid varje bokslut, och de övriga immateriella tillgångar har en begränsad nyttjandeperiod med en beräknad avskrivning. I ett av IAS 38's erkännandekriterier avseende immateriella tillgångar ska tillgången endast tas upp i balansräkningen när den kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. De grundläggande kvalitativa egenskaperna enligt IFRS anger att koncernbalansräkningarna ska utge en korrekt bild och tydligt visa för läsaren hur företagets finansiella ställning ser ut på balansdagen. Informationen ska vara tillförlitlig och inte innehålla väsentliga fel. Detta innebär att tillgångarnas värde i koncernbalansräkningarna ska vara korrekt fördelade mellan goodwill och övriga immateriella tillgångar. Nyttjandeperioder och värderingar ska noga bearbetas för att frambringa den rättvisande bild som förutsätts för redovisningen. De övriga immateriella tillgångarna redovisas separat ifrån goodwill, vilka anses utgöra mindre risk för oförutsedd resultatpåverkan i framtiden när de är tillförlitligt beräknade och skrivs av enligt fastställd nyttjandeperiod.

4.2.2 Ökad andel goodwill och övriga immateriella tillgångar

I förhållande till balansomslutningen har både andelen goodwill och andelen övriga immateriella tillgångar ökat. Även medelvärdet för båda posterna har ökat. Fördelningen avseende redovisning mellan tillgångsgrupperna har ändrats och den del som nu klassificeras som goodwill avser ett verkligt värde på synergieffekter som inte kan härledas till andra kassagenererande enheter och de anses ha en obegränsad nyttjandeperiod. Med en ökad andel goodwill ökar även risken för negativ resultatpåverkan på grund av den nedskrivningsprövning som sker varje balansdag. Den möjlighet för subjektiva värderingar en nedskrivningsprövning öppnar kan påverkas av en företagsledning. Med ett incitamentsprogram som ger en rörlig ersättning till företagsledningen kan dessa försöka

påverka utfallet av en nedskrivningsprövning. Genom att motivera en beräkning som bestyrker att nedskrivningsbehov inte föreligger.

Den mer osäkra tillgången, goodwill, lyfts fram för intressenten i de finansiella rapporterna. Det förutsätter att läsaren har rimlig kunskap om hur den mer osäkra posten kan påverka framtida resultatutveckling för att han/hon ska kunna utläsa den rättvisande bilden. Finanskris, beräknade framtida kassaflöden, pengars tidsvärde och andra faktorer påverkar återvinningsvärdet och dessa avgör om det finns behov av nedskrivning vid en nedskrivningsprövning. När återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde ska värdet skrivas ned vilket slår emot det egna kapitalet, däremot får ingen uppskrivning få ske vid ett återvinningsvärde som överstiger det redovisade.

Den obegränsade nyttjandeperioden ska vid varje balanstillfälle avgöras om den fortfarande betraktas som obegränsad. Anses nyttjandeperioden vara begränsad ska tillgången skrivas av under den återstående beräknade nyttjandeperioden och belastar därmed även resultatet och det egna kapitalet till samma del som avskrivningen.

Avskrivning för övriga immateriella tillgångar beräknades innan lagförändringen ihop med goodwill, idag sker avskrivning enligt samma princip som den kassagenererande enhet de tillhör.

4.2.3 Förändring av fördelningen inom de immateriella tillgångarna

Vid analys av de totala immateriella tillgångarna som en egen grupp visar empirin att inbördes förhållandet av andel goodwill och övriga immateriella tillgångar förändrats. Utav tillgångsgruppen immateriella tillgångarna har andelen goodwill minskat och de övriga immateriella posterna har ökat. Detta förklaras genom att de övriga immateriella posterna har haft störst ökning av de båda tillgångsposterna under den tid studien avser.

4.2.4 Signifikant samband, hypotesprövning

Studien visar att båda immateriella tillgångsposterna har fått en förändrad andel och utveckling efter införandet av de nya reglerna. Båda posternas förändring har ett samband från och med år 2005 och framåt. Korrelationskoefficienten och hypotesprövningen säkerställer att sambandet inte beror på slumpmässigt resultat.

4.2.5 Analys av resultat jämfört med litteratur och tidigare artiklar

Dag Smith ansåg att den politiska orsaken till regeländringen var att goodwillposten ska bli lägre⁴⁷, vilket inte blev utfallet. Goodwillposten har istället ökat och antas delvis bero på att värderingen gått ifrån försiktighetsprincip till verkligt värde och att företagen troligtvis redan innan förändringen fördelade värdet till kassagenererande enheter. Ingen avskrivning påverkar andelen goodwill och nedskrivningarna har bevisligen fått en mindre prioritering de första åren⁴⁸.

Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson⁴⁹ ansåg att en risk för en fortsatt ökad andel av immateriella tillgångar i svenska noterade bolags koncernredovisningar. Deras studie avsåg åren 2006-2008 och när den kompletteras med år 2009 visas ingen större förändring de tre senaste åren. Ökningen var som störst år 2007 men har därefter visat en andel av immateriella tillgångar mellan 21.4 – 21.9 %. År 2003 uppgick 15.2% av koncernbalansräkningarna av immateriella tillgångar vilket jämförs med utfallet år 2009 vilket visade 21.9%.

Björn Gauffin och Anders Thörnsten⁵⁰ belyser ett problem att de immateriella tillgångarna uppgår till 43 % av bolagets egna kapital. Denna studie analyserar inte goodwillandel jämfört mot eget kapital men konstaterar att andel goodwill ökar i koncernbalansräkningarna. Författarna till denna studie ser inte risken med hur stor del av koncernbalansräkning som består av goodwill, utan instämmer med Björn och Anders uppmärksammande problem. Risken med goodwill består främst av hur förhållandet mellan goodwill och eget kapital ser ut hos de noterade bolagen. Huvudregeln är att när återvinningsvärdet på goodwill understiger det redovisade värdet ska nedskrivning ske. Detta slår emot företagets resultat och därmed det egna kapitalet. Att den mer abstrakta immateriella tillgången goodwill ökar ger större risk för oregelbundna nedskrivningar.

Ernst & Young studie⁵¹ som visar att 59 % av företagsförvärvet utgörs av goodwill är presenterat i november 2010. I och med att de immateriella posterna påverkar resultatet olika visas vikten av att de förvärvande företagen förstår förvärvets påverkan på framtida resultat. Goodwill anses som en tillgång med obegränsad nyttjandeperiod, så länge tillgången har ett

⁴⁷ D. Smith, *Redovisningens språk*, Studentlitteratur, 2006, s 203

⁴⁸ B. Gauffin, A. Thörnsten, *Nedskrivning av goodwill*, Balans, nr 1 2010, s 38

⁴⁹ B. Gauffin, S Nilsson, *Rörelseförvärv enligt IFRS – fjärde året*, Balans, nr 11 2009, s 43

⁵⁰ B. Gauffin, A. Thörnsten, *Nedskrivning av goodwill*, Balans, nr 1 2010, s 38

⁵¹ <http://www.ey.com/SE/sv/newsroom/News-release/Pressmeddelande-090305>, 2010-11-02

återvinningsvärde som motiverar det redovisade värdet sker ingen nedskrivning och det egna kapitalet påverkas inte. Däremot utgör en goodwillpost även en risk att företaget blir sårbart för yttre omständigheter. Sjunker återvinningsvärdet minskar det egna kapitalet vid nedskrivning.

Kortfattad summering över analysen:

- Övriga immateriella tillgångar ökar men under förutsättning att de är tillförlitligt beräknade anses de utgöra mindre risk för ojämn resultatpåverkan i framtiden.
- Goodwillandelen ökar och därmed risken för ojämn resultatpåverkan genom nedskrivningsbehov.
- Värderingar vid nedskrivningsprövning kan påverkas av en företagsledning som har egen vinning i att redovisa så högt resultat som möjligt.
- Eget kapital måste kunna täcka nedskrivningskostnaden för att inte företagens fortlevnad ska förändras.

5 SLUTSATSER

I detta kapitel presenteras de slutsatser som kan dras ifrån analysen. Syftet med studien uppnås genom att besvara frågeställningen som ställdes inledningsvis. Avslutningsvis presenteras förslag på fortsatt forskning.

5.1 Slutsatser

Syftet med studien är att undersöka hur regelförändringen avseende goodwill påverkat de immateriella tillgångarnas andel av svenska noterade bolags koncernbalansräkning och undersöka hur den rättvisande bilden påverkats av denna förändring.

Hur har andelen goodwill i koncernbalansräkningar förändrats sedan införandet av IFRS 3 och IAS 38 och hur påverkar ändringen den rättvisande bilden för läsaren?

Andelen goodwill har ökat ifrån 12.8 % till 15.6 % under de år som studien avser och goodwill har fått en ökad betydelse av svenska noterade bolags koncernbalansräkningar. Förändringen av andelen goodwill har stannat av de senaste tre åren och haft ett medelvärde på 15.1 procent. Företagen visar en mer rättvisande bild till verkligt värde efter lagförändringen när det finns en fungerande nedskrivningsprövning tillsammans med relevanta upplysningar i de finansiella rapporterna. En nedskrivning av goodwill kan utgöra en stor post och kan komma utan förvarning. Den mer osäkra tillgången, goodwill, lyfts fram för läsaren och visas tydligt, men läsaren förutsätts ha rimlig kunskap om hur en goodwillpost kan påverka framtida resultat.

Internationella redovisningsregler är förebild för vår redovisning och de fokuserar på ett verkligt värde i balansräkningen. Vid korrekt värderade tillgångar och skulder anses eget kapital visa till en mer rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning till verkligt värde på balansdagen. Klassificeringen inom de immateriella posterna påverkar resultatet, det egna kapitalet, på olika sätt. Antingen genom oregelbunden nedskrivning eller genom planerlig avskrivning. Det krävs en kompetent företagsledning som kan beräkna de olika redovisningsmässiga konsekvenser ett företagsförvärf ger i framtiden. För att undvika stora nedskrivningar som påverkar företagets fortlevnad måste nedskrivningsprövningar göras löpande och utan att påverkas av andra faktorer än de som rekommendationerna tillåter. Inom företag kan det råda olika målsättningar om vilket resultat som ska uppnås enligt agentteorin. Aktieägare kan eftersträva en rättvisande bild till intressenter medan en företagsledning med

en rörlig ersättning baserade på redovisat resultat vill redovisa ett så högt resultat som möjligt. Den rättvisande bilden av immateriella tillgångarna förutsätter en tillförlitlig värdering.

Genom att goodwill anses ha en obegränsad nyttjandeperiod skapas ett verkligt värde vid företagsförvärv som därefter endast justeras nedåt vid värdeminskning. Om återvinningsvärdet på goodwill ökar får man acceptera det lägre redovisade värdet då uppskrivning inte får ske. Syftet med företagsförvärv är ofta expansion vilket bör skapa ett bestående, helst ökat, värde i framtiden vilket motiverar en obegränsad nyttjandeperiod för goodwill.

Vid en tillförlitlig och sanningsenlig nedskrivningsprövning som utförs löpande redovisas en högre grad av rättvisande bild än enligt försiktighetsprincipen som tidigare reglerades med avskrivning enligt nyttjandeperiod. Den del av försiktighet som finns kvar är att värdet inte regleras med uppskrivning trots att återvinningsvärdet visar ett högre värde. Priset för den ökade redovisningskvalitén är en mer tidskrävande administration av den löpande värderingen av goodwillposterna. Trots en korrekt och tillförlitlig värdering av företagets verkliga värde på balansdagen är det en ögonblicksbild för dagen. En värdering till verkligt värde idag kan inte säkerställa att värdet är bestående i framtiden.

Kortfattad summering av slutsatser:

- Goodwill har fått ökad vikt av koncernbalansräkningarna i svenska noterade bolag.
- Andelen av goodwill har stabiliserats de tre sista åren.
- Regeländringen ger en rättvisande bild till verkligt värde när det finns tillförlitliga värderingar och upplysningar i de finansiella rapporterna.
- Regeländringen förutsätter mer kunskap hos både det förvärvande företag och dess intressenter.
- Rättvisande bild förutsätter att företagsledningen inte försöker påverka värderingen mot ett givet resultatmål.
- Företag måste noga beräkna förvärvets påverkan redovisningsmässigt vid beräkning av köpeskilling.
- Ett verkligt värde är en ögonblicksbild, värdet följer det verkliga värdet vid nedgång.

5.2 Avslutande diskussion

Genom att de immateriella tillgångarna särskiljs i balansräkningen visas de tydligt för utomstående intressenter vilka som förutsätts ha rimlig kunskap i ämnet och om vilka konsekvenser en goodwillpost kan medföra i framtiden.

Goodwill ökar och därmed även den risk för företagets fortlevnad beroende på hur stort eget kapital bolaget har. Det finns företag som har större andel goodwillpost än eget kapital vilket visar betydelsen av de immateriella tillgångarnas andel av balansräkningen. Ökningen av de immateriella posterna har stannat av de tre senaste åren men trots att ökningen inte fortsätter i samma takt måste den löpande värderingen, och därmed även nedskrivningarna, få en ökad vikt för att det verkliga värdet ska vara tillförlitligt och uppfylla IFRS's grundläggande kvalitativa egenskaper för rättvisande bild.

Fokuseringen i tidigare forskning och medias bevakning om goodwill handlar mycket om den osäkerhet och risk som posten medför. Efter denna studie är författarnas uppfattning att de regler som gäller för klassificering och värdering vid ett företagsförvärv hanterar den osäkerhet som uppkommer. Problem och eventuell risk anses ligga i hur väl och sanningsenligt företagen följer dessa regler och hur öppet de lämnar relevanta och rekommenderade upplysningar i de finansiella rapporterna. Företag med goodwill förutsätts ha kunskapen om hur de ska värdera och redovisa posten löpande utan att utnyttja utrymmet för egna värderingar. Att utesluta eventuell nedskrivningskostnad i det resultat som utger beräkningsunderlag för rörliga ersättningar till företagsledning minskar risken att värderingsunderlagen kan försöka vinklas vid nedskrivningsprövning. Företagsledningen bör även ha en medvetenhet om risken för framtida nedskrivning goodwillposten utgör och säkerställa företags fortlevnad i form av eget kapital. En regel som tvingade företaget att behålla en viss andel, begränsa utdelningsutrymmet, av eget kapital i förhållande mot andel goodwill skulle säkerställa en högre grad av överlevnadsförmåga vid nedskrivning.

5.3 Förslag till fortsatt forskning

En uppföljning av hur andelen goodwill förhåller sig till företagets eget kapital kommer att bli en intressant utveckling att följa. Även hur nedskrivningarna kommer att utvecklas ses som intressant.

6 REFERENSER OCH KÄLLFÖRTECKNING

6.1 Tryckt litteratur

Alvesson Mats, Sköldberg Kaj. *Tolkning och reflektion*. Studentlitteratur, upplaga två, 2008

Denscombe, Martyn. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur, upplaga två, 2009

FAR SRS, *IFRS-volymen 2010*. FAR SRS Förlag AB, 2010

FAR SRS, *Samlingsvolymen 2009*. FAR SRS Förlag AB, 2009

Lönnqvist, Rune. *Årsredovisning i koncerner*. Studentlitteratur, upplaga fem, 2009

Schroeder Richard G, Myrtle W. Clark, Jack M Cathey, *Financial Accounting Theory and Analysis*, John Wiley & Sons Inc, 9th ed, 2009

Sevenius Robert, *Bolagsstyrning*, Studentlitteratur, upplaga 1:1, 2007

Smith Dag, *Redovisningens språk*. Studentlitteratur, upplaga 3:5, 2006

Sundgren Stefan, Nilsson Henrik, Nilsson Stellan, *Internationell redovisning*. Studentlitteratur, upplaga 2:1, 2009

6.2 Artiklar

Dice, I.D. Accounting Horizons, *On the Balance Sheet-Based model of Financial Reporting*, nr 4, s 453-470, 2008

Gauffin Björn, Nilsson Sven-Arne, *Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – fjärde året*, *Balans*, nr 11, s 43-47, 2009

Gauffin Björn, Thörnsten Anders, *Nedskrivning av goodwill*, *Balans*, nr 1, s 38-42, 2010

Jönsson Agneta, *Ökad aktierisk i uppblåsta bolag*, Affärsvärlden, 2010-12-01

6.3 Tabeller

Tabell 1	Fördelning av immateriella tillgångar/övriga tillgångar i förhållande mot balansomslutningen.
Tabell 2	Andel goodwill respektive andel övriga immateriella tillgångars andel av balansomslutningen
Tabell 3	Antal företag fördelade på storleksandel goodwill
Tabell 4	Fördelning inom de immateriella tillgångarna, goodwill respektive övriga immateriella tillgångar.
Tabell 5	Korrelationskoefficient avseende ändring i andel goodwill mot andel övriga immateriella tillgångar.
Tabell 6	T-test för regressionslinjen.
Tabell 7	Standardavvikelse och medelvärde för goodwill och övriga immateriella tillgångar.

6.4 Otryckta källor, årsredovisningar 2003-2009

ABB Ltd	http://www.abb.com/ (2010-11-10)
Alfa Laval AB	http://www.alfalaval.com/pages/default.aspx (2010-11-10)
ASSA Abloy AB	http://www.assa.se/sv/site/assa/ (2010-10-20)
AstraZeneca PLC	http://www.astrazeneca.com/ (2010-11-10)
Atlas Copco AB	http://www.atlascopco.se/sesv/ (2010-11-10)
Autoliv Inc. SDB	http://www.autoliv.com/wps/wcm/connect/autoliv/Home (2010-10-20)
Axfood AB	http://www.axfood.se/ (2010-11-10)
Boliden AB	http://www.boliden.com/ (2010-11-10)
Electrolux AB	http://www.electrolux.se/ (2010-11-10)
Elekta AB	http://www.elekta.com/ (2010-11-10)
Telefon AB LM Ericsson	http://www.ericsson.com/se/ (2010-11-11)
Geting AB	http://www.getinge.com (2010-11-11)
Hennes & Mauritz AB	http://www.hm.com/se/#/start/ (2010-11-11)
Hexagon AB	http://www.hexagon.se/en/ (2010-11-11)
Holmen AB	http://www.holmenenergi.com (2010-11-11)
Meda AB	http://www.meda.se/ (2010-11-11)

Millicom International Cellular S.A. SDB	http://www.millicom.com/ (2010-11-11)
Modern Times Group	
MTG AB	http://www.mtg.se/ (2010-10-20)
NCC AB	http://www.ncc.se/ (2010-11-12)
SAAB AB	http://www.saab.com/#/ (2010-11-12)
Sandvik AB	http://www.sandvik.com/ (2010-11-12)
Scania AB	http://www.scania.se/ (2010-11-12)
Seco Tools AB	http://www.secotools.com/ (2010-11-12)
Securitas AB	http://www.securitas.com/se/sv/ (2010-10-20)
Skanska AB	http://www.skanska.com/ (2010-11-12)
SKF AB	http://www.skf.com/portal/skf_se/home (2010-11-12)
SSAB Svenskt Stål AB	http://www.ssab.com/ (2010-10-20)
Stora Enso Oyj	http://www.storaenso.com/ (2010-11-13)
Swedish Match AB	http://www.swedishmatch.com/ (2010-11-13)
Sv. Cellulosa AB SCA	http://www.sca.com/ (2010-11-13)
Tele2 AB	http://www.tele2.com/ (2010-11-13)
TeliaSonera AB	http://www.teliasonera.com/ (2010-11-13)
Trelleborg AB	http://www.trelleborg.com/en/ (2010-12-13)
Volvo AB	http://www.volvo.com/group/volvosplash-global/en-gb/volvo_splash.htm (2010-11-13)